

УДК 37.01

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.90.07>

Вістизенко К. О., Чаговець А. І.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В БІЛІНГВАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

У статті розглядається процес формування мовленнєвої компетентності дитини в умовах білінгвального середовища. Уточнюється зміст понять “мова”, “мовленнєва компетентність”, їх місце в системі загальних компетентностей особистості; “мовленнєве середовище”; “білінгвізм”. Здійснюється теоретичний огляд головних дефініцій, які виступають критеріями мовленнєвої компетентності. Розглядається важливість не тільки кількісного, а й якісного підходу до застосування мови у освітньому процесі та повсякденному житті особистості. Визначено особливості формування мовленнєвої компетентності дитини в умовах білінгвізму.

Розкривається значення дошкільного віку як важливого та більш сприятливого до формування мовленнєвої компетентності, розвитку комунікативних здібностей особистості та формування підґрунтя для ефективного засвоєння другої мови. Акцентовується увага основних показників мовленнєвої компетенції дитини.

Здійснено теоретичний огляд наукових праць, присвячених питанню мовленнєвого розвитку, яке вивчалось і постійно порушувалось низкою видатних класичних та сучасних дослідників.

Розглядається особливості організації та функціонування освітнього процесу в період воєнного стану. Наголошується важливість формування мовленнєвої компетентності для особистості в цілому. Підкреслюється вплив підвищення уваги до мови та мовлення як складника культури та освіти країни.

Наведено головні аспекти процесу розвитку мовлення. Розглядається поняття “мова” та низка функцій, які є життєво важливими для суспільства, суспільних груп і для кожної людини.

Запропоновано низку маркерів за умови дотримання яких можливі підтримка та подальший розвиток рідної мови дитини, виходячи з особливостей впливу мов на мовленнєвий розвиток дитини.

На основі теоретичного аналізу, зроблено висновки щодо формуванню мовленнєвої компетентності дитини в умовах білінгвізму.

Ключові слова: компетентності, мовленнєва компетентність, білінгвізм, мова, мовлення, мовленнєве середовище.

В умовах воєнного раїни сфери життя людей перебувають у ситуації критичного функціонування, деякі перевищують власні можливі потенціали. В цілому, пріоритетність певних питань, особливо в освіті, дещо змінилася. Природою фокус уваги зосередився на культурній та освітній складовій, як на детермінантах теперешнього та майбутнього розвитку держави. Трансформацій, відповідно до обставин часу, набуло і ставлення до освітнього процесу, його адаптація та організації відносно до потреб здобувачів освіти. Як зазначає О. Зеленська: “Школа має стати місцем, де виховується здорове та компетентне покоління...”. Формування інтелектуальної еліти нації – вчених, дослідників, суспільних діячів, інноваторів-підприємців – є ще одним базовим компонентом розвитку освіти, це підтримка майбутніх лідерів світової науки та Hi-tech, упровадження STEM-освіти, оснащення відповідних лабораторій [6]. Головним інструментом тут постає мова, яка реалізує комунікацію між суб'єктами освітнього процесу; відображає мисленнєві процеси; виступає культурною ознакою нації. Білінгвізм, або двомовність – реальна соціально-мовна ситуація, притаманна Україні (особливо до початку воєнного стану) сутність якої полягає у співіснуванні і взаємодії двох мов у межах одного мовного колективу. Людина, яка здатна використовувати в ситуаціях спілкування дві різні мовні системи, – двомовна (білінгв), а сукупність відповідних умінь – двомовність (білінгвізм) [7]. Українська мова все більше відслідковується у різних сферах суспільного життя. Процес повноцінного утвердження української мови в повсякденному житті громадян достань непростий, тривалий й потребує уваги не лише державних регулювань, а й змін у свідомості особистості, яка послуговується мовою. Зважаючи на це, важко переоцінити необхідність та важливість формування мовленнєвої компетенції дітей.

Питання мовленнєвого розвитку вивчалось і постійно порушувалось низкою видатних класичних та сучасних дослідників А. Бех, А. Богуш, А. Бородич, Н. Гавриш, А. Гончаренко, М. Вашуленко, І. Зарубієська, Г. Леушина, О. Кононко, Т. Піроженко, О. Ушакова та інші.

Мета статті – визначити складові показники формування мовленнєвої компетентності дитини та виокремити особливості цього процесу в умовах білінгвального середовища.

Як зазначено в “Білій книзі з міжкультурного діалогу” (2008) Ради Європи, компетентності, якими мають володіти громадяни, щоб брати активну участь у культурі демократії, не набуваються автоматично; навпаки, їх потрібно вивчати та практикувати. І освіта в цьому має відіграти ключову роль.

Освіта ставить перед собою чимало завдань, серед яких підготовка людей до ринку праці, підтримка особистого розвитку та надання широкого спектра передових знань. Крім того, освіта також відіграє вкрай важливу роль у підготовці людей до життя як демократичних громадян. Вона має скеровувати та підтримувати їх під час набуття ними компетентностей, необхідних для того, щоб ефективно брати участь у демократичних процесах та міжкультурному діалозі.

Освітня система наділяє учнів такими компетентностями, можливостями та необхідними навичками для того, щоб вони стали активними учасниками демократичних процесів, міжкультурного діалогу та життя

суспільства загалом. Вона також надає їм змогу діяти як незалежним соціальним агентам, що здатні ставити цілі в житті та досягати їх. Модель компетентностей було розроблено для вдосконалення навчальних планів з метою розширення можливостей усіх, хто навчається [5, с. 16].

Відповідно до цієї моделі визначено окрему галузь компетентностей особистості: лінгвістичні, комунікативні навички та багатомовність.

Лінгвістичні, комунікативні навички та багатомовність необхідні для ефективної комунікації з людьми, які говорять тією самою або іншою мовою, а також для того, щоб виступати посередником між людьми, які говорять різними мовами [5, с. 13].

Мовленнєва компетентність дитини є однією з провідних базових характеристик особистості, що формується в процесі її розвитку. Зазначена компетентність – це здатність дитини продукувати свої звернення, думки, враження тощо в будь-яких формах мовленнєвого висловлювання за допомогою вербальних і невербальних засобів. Мовленнєва компетентність об'єднує фонетичний, лексичний, граматичний, діалогічний, монологічний складники та засвідчує їх взаємозалежність і взаємозумовленість [1].

Якщо у дитини старшого дошкільного віку мовленнєва компетентність сформована, вона:

- вільно комунікує;
- вміє висловлювати свої думки, наміри, бажання, прохання;
- ставить питання, розповідає, пояснює, розмірковує, оцінює;
- домовляється з однолітками про спільну діяльність;
- використовує як мовні так і позамовні (міміка, жести, рухи) та інтонаційні засоби виразності, форми ввічливості (мовленнєвий етикет);
- спостерігає за своїм мовленням та мовленням інших, виправляє помилки, дотримуючись загальної культури мовлення.

Існує низка критеріїв, яка визначає сформованість мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку:

1. Сформованість звукової сторони мови (дитина повинна володіти правильною, чіткою вимовою звуків всіх фонетичних груп).

2. Сформованість фонематичних процесів (уміння чути і розрізняти, диференціювати фонеми (звуки) рідної мови).

3. Готовність до звуко-буквеного аналізу і синтезу звукового складу мовлення:

- уміння виділяти перший голосний звук із складу (слова);
- аналіз голосних із трьох звуків типу “ауи”;
- аналіз оберненого складу (голосний – приголосний) типу “ап”;
- вміння чути і виділяти перший та останній приголосний звук у слові й так далі;
- використання термінів “звук”, “склад”, “слово”, “речення”, звуки “голосний”, “приголосний”, “дзвінкий”, “глухий”, “твердий”, “м’який”;
- уміння працювати зі схемою слова, розрізною азбукою.

4. Достатній рівень лексичного запасу та уміння:

- користуватися різними способами словотворення, правильно вживати слова зі зменшувально-пестливим значенням, уміння утворювати слова в потрібній формі;
- виділяти звукові й смислові відмінності між словами “хутряна”, “хутрянний”; утворювати прикметники від іменників.

5. Сформованість граматичної будови мови:

- уміння користуватися розгорненим фразовим мовленням;
- уміння працювати з реченням; правильно будувати прості речення, бачити зв'язок слів у реченнях, поширювати речення другорядними й однорідними членами;
- уміння працювати з деформованим реченням, самостійно знаходити помилки та усувати їх; складати речення за опорними словами і малюнками.

6. Володіння навичками переказу, розповіді, зберігаючи зміст почутого; самостійного складання розповідей-описів, розповідей за уявою.

7. Комунікабельність, володіння комунікаційними навичками (використання як мовних (інтонація), так і немовних (міміка, жести) засобів виразності мовлення).

Всі ці показники, безумовно, знаходяться в тісному зв'язку з рідною мовою. Тобто важливо зауважити, що коли ми кажемо про сформованість мовленнєвої компетентності – ми кажемо про практичне засвоєння та використання певної мови. Мова – найважливіший засіб спілкування людей, засіб вираження і передавання думок, почуттів, волевиявлень. Мова – це система звукових та письмових знаків, що служать засобом людського спілкування [1; 4].

Мова виконує низку функцій, життєво важливих для суспільства, суспільних груп і кожної людини:

1. Номінативна. Ця функція називання, тобто предмети і явища пізнані людиною, отримують назви, відбувається процес називання, омовлення (лінгвізації), з яким пов'язане створення кожним народом його мовної картини світу.

2. Комунікативна. Суть її полягає в тому, що мова використовується для спілкування, обміну інформацією в усіх сферах комунікації – науці, виробництві, культурі, ділових стосунках. Це найважливіша, базова функція мови, якій підпорядковані всі інші.

3. Гносеологічна, або пізнавальна. Людина пізнає світ не тільки через досвід, а й через мову, яка є сумою знань про світ. Людина ніколи не пізнає світ з нуля, вона має досвід суспільства, закодований у мові. Пізнаючи мову, людина пізнає світ.

4. Мислетворча. Мова – засіб творення, вираження й передачі думки. Мислити – значить оперувати мовним матеріалом, словами. Вислів “обмін думками” значить вдало добирати слова.

5. Експресивна, або виражальна, емоційна. Це висловлення своїх почуттів, емоцій, здатність впливати на почуття інших людей.

6. Культурноносна. Мова – основа культури кожного народу. Культура може розвиватися тільки в мові, фіксується нею. Через мову

(фольклор, художню літературу, театр, кіно) людина пізнає духовний світ свого народу. Ставлення до своєї національної мови, своєї національної культури віддзеркалює загальний рівень культури людини, свідчить про її громадянськість.

7. Ідентифікаційна, або об’єднуюча, ототожнювальна, розпізнавальна (об’єднує мовців у часовому та просторовому вимірі). Завдяки мові кожний з нас має свій “мовний портрет”, “мовний паспорт” у якому відображені всі параметри нашого “я” – національно-етнічні, соціальні, культурні, духовні, виховні тощо.

8. Естетична. Мова фіксує естетичні смаки й вподобання її носіїв, крім того, милозвучність мови, гармонія змісту й форми стають самі по собі джерелом естетичної насолоди.

9. Магічно-містична (здатність мови впливати на свідомість та підсвідомість людини через заклинання, замовляння). Люди ще на зорі цивілізації вірили в магію слова, тому деякі слова вимовляти було просто заборонено. Інші дослідники називають ще фактичну (встановлення контактів), волюнтаристичну, демонстративну, акумулятивну функції [3].

Державна мова – це закріплена традицією або законодавством мова, вживання якої обов’язкове в органах державного управління та діловодства, громадських органах та організаціях, на підприємствах, у закладах освіти, науки, культури, у сферах зв’язку та інформатики [2].

Мова, мовна культура створюють певне мовне середовище – вид спільності людей, в межах якої реалізується спілкування. Мовне середовище – не механічна сума мовних практик і мовної поведінки суб’єктів, які його утворюють, а система, яка виникає внаслідок складного процесу їх всебічної взаємодії й яка наділена певним набором своїх власних якостей. Окремі індивіди мають здатність зробити до цієї системи більший внесок, інші – менший або взагалі жодного [3].

Одним з чинників функціонування мовного середовища для українського суспільства було існування української мови з російською. Через це зараз маємо певні труднощі у правильному (відповідно до норм української мови) використанні державної мови у повсякденному житті громадян. Саме тому особливої уваги потребує реалізація процесу формування мовленнєвої компетенції дітей, оскільки діти, значною мірою впливають на мовну ситуацію в майбутньому. Зараз спостерігається позитивна кількісна динаміка функціонування української мови в освітній сфері, якісні показники, зокрема дотримання мовного режиму, залишається досить низькими.

У сучасній науці поняття білінгвізму розуміють по-різному. Як науковий феномен термін білінгвізм означає співіснування двох мов і розглядається з двох позицій:

1. Як соціальне явище;

2. Як індивідуальна характеристика особистості.

Як соціальне явище білінгвізм – це специфічний стан суспільного життя, за якого спостерігається співіснування двох мов у межах спільної території проживання їхніх носіїв. Як індивідуальна характеристика білінгвізм – це володіння двома мовами для комунікативних потреб залежно від ситуації чи співрозмовника, з яким відбувається спілкування [3].

У розгалуженій класифікації білінгвізму можна виділити такі його типи:

1. Координаційний і субординаційний. Перший передбачає координацію рідної та нерідної мов, при іншому ж типі нерідна мова підкорена рідній. Якщо виникає зворотнє явище, таку двомовність називають непаритетною.

2. Рецептивний та продуктивний, або пасивний і активний. Продуктивний тип передбачає не тільки сприйняття, а й продукування усного і писемного мовлення.

3. За умовам виникнення розрізняють природний (набутий у дитинстві) та штучний (у дорослому віці) білінгвізм.

4. Контактний і неконтактний білінгвізм. Для мовної ситуації в Україні характерна контактна двомовність, яка виникає в умовах спільного повсякденного життя двох народів.

5. За близькістю, спорідненістю мов розрізняють близькоспоріднений та неблизькоспоріднений типи білінгвізму [3].

Засвоєння двох мов може йти одночасно, по черзі або послідовно. При симульованому (одночасному) білінгвізмі дитина паралельно опановує відразу обидві лінгвістичні системи (наприклад, використовує різні мови вдома і в школі, розмовляє з одним з батьків послуговується однією мовою, а з другим – іншою).

Послідовний характер оволодіння мовними нормами передбачає засвоєння нерідної мови на основі рідної. Почергове вивчення мов можливе, якщо дитина поперемінно тривалий час перебуває то в одному, то в іншому мовному середовищі, періодично спілкуючись то однією, то іншою мовою.

У реаліях сьогодення явище білінгвізму присутнє у житті значної кількості українців, які проживають у нашій країні або за кордоном. Вивчення та занурення у мовленнєве середовище іншої мови, іншої держави, у такому випадку, виникає, під впливом воєнного стану в Україні. Тобто дитині, яка навчається наразі за кордоном, необхідно вивчити мову для отримання будь-якого рівня освіти. При цьому дитина не припиняє використання української мови. Підтримка та подальший розвиток рідної мови дитини, виходячи з особливостей впливу мов на мовленнєвий розвиток дитини, можливий за умов дотримання низки маркерів:

1. Якісний зразок та послідовне засвоєння правил та норм рідної мови – запорука успішно сформованої мовленнєвої компетентності дитини. Сюди відносимо роботу над усіма напрямками мовленнєвого розвитку дитини:

- Фонетична компетенція – правильна вимова всіх звуків рідної мови, звукосполучень відповідно до орфоепічних норм, наголосів; добре розвинений фонематичний слух, що дає змогу диференціювати фонemi; володіння інтонаційними засобами виразності і мовлення (темп, тембр, сила голосу, логічний наголос тощо).

- Лексична компетенція – це відповідний певному віковому періоду запас слів, здатність до адекватного використання лексем, правильне вживання образних висловів, приказок, прислів'їв.

- Граматична компетенція – вживання граматичних форм рідної мови відповідно до її законів і норм граматики (рід, число, відмінок, клична форма тощо), чуття граматичної форми, наявність корекційних навичок (контроль за правильністю вживання граматичних форм).

- Діамонологічна компетенція – розуміння зв'язного тексту, вміння відповідати на запитання й звертатися із запитаннями, підтримувати та розпочинати розмову, вести діалог, складати різні розповіді (з власного досвіду, за сюжетно ігровою ситуацією тощо).

2. Вивчення / використання мови за схемою “OPOL” (One person – one language) “Одина особа – одна мова”. Кожен член сім'ї спілкується з дитиною тільки однією певною мовою (тато – тільки українською, мама – тільки польською).

3. “Одна ситуація/місце – одна мова”. Передбачає вживання тієї чи іншої мови в певних умовах: вдома з дитиною розмовляють тільки українською, а поза домом (на вулиці, в гостях, дитячому садку, школі) – іншою обраною для вивчення мовою.

4. “Один час – одна мова”. Заснована на використанні однієї мови у певні дні тижня або час доби, а другої – в інший обраний час (наприклад, сімейні традиції влаштовувати “українські вечори” або “англійські суботи”). Важливо, щоб співвідношення часу спілкування обома мовами було приблизно рівним.

5. Ураховувати те, що ситуація обтяжується, якщо у дитини, яка знаходиться у білінгвальному середовищі мають місце різні форми мовленнєвих порушень: дизартрія, тахілалія, ринолалія. При логопатології, викликаних органічними причинами, відповідна симптоматика (нечіткість мовлення, судомні зупинки, нагалація голосу, прискорений темп мовлення) виразно проявляється при спілкуванні будь-якою мовою.

Висновки. Формуванню мовленнєвої компетентності дитини в умовах білінгвізму сприяє систематичний підхід, урахування індивідуальних особливостей, а також урахування мовної ситуації та рівня мовленнєвої компетентності особистості у конкретній ситуації. Неправильний підхід до вивчення кількох мовних систем може негативно вплинути на процес формування мовленнєвої компетентності та спричинити труднощі мовленнєвого розвитку.

Використана література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) наказ Міністерства науки і освіти України від 21.01.2021 № 33. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoi%20osvity.pdf
2. Бусел В.Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Ірпін ВГФ: “Перун”, 2001. 1440 с.
3. Жук Т.В. Мовна особистість та компоненти культури мовного спілкування в умовах білінгвізму. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя*. 2011. Кн. 2. С. 46-48.
4. Кононко О.Л. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні: науково-методичний посібник. Київ: Ред. журн. “Дошкільне виховання”, 2003. 243 с.
5. Компетентності для культури демократії. Живемо разом як рівноправні громадяни в культурно багатоманітному демократичному суспільстві. Видавництво Ради Європи F-67075 Strasbourg Cedex 2016. URL: <https://rm.coe.int/version-ukrainienne-240418/16807c886e>
6. Шкарлета С.М. Освіта України в умовах воєнного стану. *Інноваційна та проектна діяльність*: науково-методичний збірник. Київ-Чернівці: “Букрек”, 2022. 140 с.

References:

1. Bazovyi komponent doshkilnoi osvity (Derzhavnyi standart doshkilnoi osvity) . [Basic component of preschool education (State standard of preschool education)] nakaz Ministerstva nauky i osvity Ukrainy vid 21.01.2021 № URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoi%20osvity.pdf [in Ukrainian]
2. Busel V.T. (2001) Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainiskoi movy [A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language] Irpin: VGF: “Perun”, 2001. 1440 s. [in Ukrainian]
3. Zhuk T.V. (2011) Movna osobystist ta komponenty kultury movnoho spilkuvannia v umovakh bilinhvizmu. *Naukovi zapysky Nizhynskoho derzhavnoho universytetu im. Mykoly Hoholia* [Linguistic personality and cultural components of language communication in the conditions of bilingualism] 2011. Knyha 2. S. 46-48. [in Ukrainian]

4. Kononko O.L. (2003) Komentar do Bazovoho komponenta doshkilnoi osvity v Ukraini. Naukovo-metodychnyi posibnyk [Commentary on the Basic component of preschool education in Ukraine. scientific methodological manual] Kyiv, Red. zhurn. "Doshkilne vykhovannia", 243 s. [in Ukrainian]
5. Kompetentnosti dlia kultury demokratii. Zhyvemo razom yak rivnopравни hromadiany v kulturno bahatomaniitnomu demokratychnomu suspilstvi [Competencies for the culture of democracy. We live together as equal citizens in a culturally diverse democratic society.] Vydavnytstvo Rady Yevropy F-67075 Strasbourg Cedex 2016. URL: <https://rm.coe.int/version-ukrainienne-240418/16807c886e> [in Ukrainian]
6. Shkarleta S.M. (2022) Osvita Ukrainy v umovakh voiennoho stanu. Innovatsiina ta proiektna diialnist: Naukovo-metodychnyi zbirnyk [Education of Ukraine under martial law. Innovative and project activity : Scientific and methodical collection] Kyiv-Chernivtsi "Bukrek", 140 s. [in Ukrainian]

Vistyzenko K., Chagovets A. Theoretical foundations of the formation of speech competence of an individual in a bilingual environment

The article examines the process of forming a child's speech competence in a bilingual environment. The meaning of the concepts "language", "speech competence", their place in the system of general competences of the individual is clarified; "broadcast environment"; "bilingualism". A theoretical review of the main definitions, which act as criteria of speech competence, is carried out. The importance of not only a quantitative, but also a qualitative approach to the use of language in the educational process and everyday life of an individual is considered. The peculiarities of the formation of a child's speech competence in the conditions of bilingualism are determined.

The meaning of preschool age is revealed as important and more favorable to the formation of speech competence, the development of the communicative abilities of the individual and the formation of the basis for the effective acquisition of a second language. Attention is focused on the main indicators of the child's speech competence.

A theoretical review of scientific works devoted to the issue of speech development, which was studied and constantly discussed by a number of outstanding classical and modern researchers, was carried out.

The peculiarities of the organization and functioning of the educational process during the period of martial law are considered. The importance of fostering speech competence for the individual as a whole is emphasized. The impact of increased attention to language and speech as a component of the country's culture and education is emphasized.

The main aspects of the speech development process are given. The concept of "language" and a number of functions that are vital for society, social groups and every person are considered.

A number of markers are proposed, provided that they are observed, it is possible to support and further develop the child's native language, based on the peculiarities of the influence of languages on the child's speech development.

On the basis of the theoretical analysis, conclusions were made regarding the formation of the child's speech competence in the conditions of bilingualism.

Key words: competences, speech competence, bilingualism, language, speech, speech environment.

УДК 355.233.2:796:356.13(043.3)

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.90.08>

Гнидюк О. П.

**РОЗВИТОК ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ: ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ**

У статті представлено практичні аспекти розвитку здоров'язбережувальної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі фізичного виховання.

З'ясовано, що різноманітні аспекти збереження здоров'я військовослужбовців і представників сектору безпеки та оборони були предметом уваги вчених, які наголошують на актуальності формування і розвитку здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фахівців у процесі їхньої професійної підготовки.

У дослідженні запропоновано формувати і розвивати здоров'язбережувальну компетентність майбутніх офіцерів, їхню мотивацію до здоров'язбережувальної діяльності, розширити уявлення про сутність здоров'язбережувальної компетентності та значення її фізичної, соціальної і психічної складових в особистому та професійному житті засобами факультативних занять. При цьому у дослідженні використано підхід, який враховує, що компетентність формується на основі опанування курсантами змісту освіти, знаннями про вимоги здорового способу життя, тобто специфіку здоров'язбережувальної діяльності. У статті також пропонується за допомогою інтерактивних методів навчання вчити курсантів визначатися з життєвими цінностями, пріоритетами в роботі й особистому житті, формувати здатність до оптимістичного сприйняття життя. Для формування у курсантів навичок здоров'язбереження пропонується також використовувати потенціал дослідницьких завдань, оскільки вивчаючи, систематизуючи та аналізуючи факти, курсанти зможуть більше дізнатись про історію становлення поглядів на здоров'я, особливості різних систем оздоровлення. Це означає, що курсанти засвоюватимуть новий матеріал про здоровий спосіб життя не через запам'ятовування, а шляхом дослідження і вирішення складних проблем здоров'язбереження.